Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годинї по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостввх на провінциї
на цїлий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр

З почтовою пересилкою:
на цїлий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Протест молодежи.

Спонуканий до відповіди на иншім місци, хочу тут пояснити докладнїйше дїло, о котре розходить ся, тим більше, що єсть то справа загальна, народна, обходяча кождого Русина, котрий щиро і вірно держить ся свого народу. А щоби хтось отсїй статейцї не схотїв — як то часто у нас буває — надавати якогось иншого значіня, як лиш таке, яке она може дїйстно мати, — значить ся, що єсть випливом поглядів, не когось иншого лиш того, хто єї пише і з єго власної волї і охоти виходить в сьвіт, підписую єї своїм іменем. По правдї сказавши не маю великої охоти писати про наші внутрішнї відносини, бо за що не зачепити, видко всюди лиш великий хаос, страшенну темноту і брак розуміня свого власного інтересу, а при тім, як то звичайно буває там, де темнота і сліпа пристрасть приляжуть уми, нетерпимість иншого погляду і відпорність против всякої хоч би й в найлїпшім намірі і з найбільшою розвагою висказаної гадки. В таких случаях по моїй думцї найлїпше мовчати і працювати в иншім напрямі над осьвідомленем, бо ставити опір опорови, значить сходити самому на ту дорогу, котрою ідуть ті, котрих з неї хоче ся завернути, значить проповідувати глухим або кидати горохом об стїну. Але коли вже якась справа увійде під публичну дискусию, коли чоловік як би змушений висказати і свою гадку, тогди вже чей вільно і відступити на хвильку від тої постанови, якої хтось рішив ся держати. Отже і я так роблю. Дїло таке:

В слїдуючім роцї проектують австрийскі Русини обходити два ювилеї, 100-лїтний ювилей появи Енеїди Котляревского, маючий як найширше значінє для всего народу руского, який жиє не лиш в Австриї, але й в Росиї, і 50-лїтний ювилей знесеня панщини, або як то дехто хоче делїкатнїйше казати национального відродженя галицких Русинів в 1848 р. Сей послїдний ювилей дав отже нашій молодежи академічній причину до заложеня свого протесту.

Я особисто гляджу на всїлякі ювилеї досить скептично, бо гадаю, що найбільше то підносить людий в якійсь суспільности, коли всї видять і чують по якімсь часї без специяльного звертаня на то уваги успіхи своєї роботи; ювилеї і взагалї всїлякі демонстративні торжества народні дуже часто лиш спалахкотять як поломінь, блиснуть і щезнуть та ще й лишать може душачий дим по собі, котрого би не було, коли-б не було тої поломіни. Але й не перечу, що ювилейні торжества устроювані розумно, з повним зрозумінєм ваги і цїли, з тактом і повагою та без пустої демонстрациї можуть мати значінє, можуть сполучити людий ще більше в єдности і згодї до дальших трудів і додати їм до них ще більшої охоти. Щодо 1848 р. специяльно, то можна би ще о тім спорити, чи дїйстно в тім роцї хоч би лиш галицкі Русини відродили ся — розумієсо, самі в собі; фактом єсть лиш, що в тім роцї знесено панщину, а що й Русини віджили, то се не так від них і з них самих вийшло, як радше було наслїдком загальних подій і змін в Европі. Отже поправдї відродженя в цїлім значіню того слова не було, а настала була лиш хвиля, від котрої дана була і Русинам можність відроджувати ся национально.

Але рівночасно з тою можностию відродженя национального знайшли ся і зараз таки межи самими Русинами елементи, котрі, ставши на службу другим, приняли на себе задачу не допускати Русинів в Австриї до национального відродженя в тій цїли, щоби не допустити до того, аби з них колись витворив ся важний чинник полїтичний в Австриї, могучий колись стати комусь на перешкодї в єго дальших плянах. Тим елементом були москвофіли, котрі опісля під проводом Богдана Дїдицкого засудили галицких Русинів формально на смерть, доказуючи, що нема Русинів, що нема рускої мови. Істория загально і аж занадто звістна, щоби єї тут знов розповідати.

Отже з тими самими людьми, з тим самим Дїдицким на чолї взяла ся часть Русинів з компанії п. Романчука обходити 50-лїтний ювилей відродженя галицких Русинів і знесеня панщини. Почин до того дав звістний народовско-москвофільский комітет виборчий, компанія Романчук-Дїдицкий і зложено комітет також з народовцїв і москвофілів, котрий вже почав заходити ся около приготовленя до того торжества. Отже руска молодїж у Львові з академічного товариства „Громада“, котру компанія Романчук-Дїдицкий запросила також до участи в єї роботї, ось як відповіла:

„Ч. 243. Видїл українсько-руського товариства „Академична Громада“ рішив одного-

---

27)

ГОРБАТИЙ.

(З польского — повість Иосифа Корженьовского).

(Дальше).

Однако коли надійшов день, зникли ті томлячі мари, а конечність дїланя і неможність відступленя оживила єго духа. Отже зараз рано виправив товариша до Яблонної з порученєм, аби зараз, скоро тільно прибуде, пішов разом з дожидаючим там приятелем до вказаної єму хати Валуги і щоби умовили ся з ним, що слїдуючу ніч переночує у него приятель, а повіз і конї перестоять в стодолї. Коли Валуга пристане на то, то той приятель, Тикоциньский, має заїхати до него вечером і мати запряжені конї над раном, а сам ждати на березї. Варшавский же товариш має вернути зараз до Варшави і повідомити нашого фільософа о успіху свого посольства.

Що всьо повело ся, вже знаємо. Панна Кльотильда удавала від рана біль голови, страшне вередувала, сварила на служницю, котра знов зі своєї сторони удавала комедию перед панею Цїшевскою і перед слугами, що вже не може видержати, що відправить ся, словом і панна, що тільки перечитала романсів і служниця, що не читала ні одного, але в тім домі надивила ся на богато річий, так добре затерли слїд всякого порозуміня, що ніхто того й не догадував ся. Вкінци прийшла дожидана карточка, в котрій було подане збірне місце. Надійшов і вечер. Панї Цїшевска поїхала о осьмій годинї з Каспром до театру. Як вже знаємо, Каспер скоро вийшов з театру і пішов на Краківске передмістє, а о пів до десятої, коли льокай поїхав за панею а инші слуги дрімали, дожидаючи єї повороту, вийшла насамперед крадькома служниця з своїм клунком і панниним, а за нею панна Кльотильда, що трясла ся як лист і була блїда як стїна. На розї улицї Довгої стрітили обох приятелїв.

О шестій годинї рано була вже залюблена пара в Сероцку. Звідтам відіслав пан Ромуальд свої конї до дому і приказав приготовити дім на приняте жінки, а сам найняв почтовий віз і поїхав на Вашків тикоциньскою дорогою.

Того самого дня в ночи були в селї приятеля, а в три дни опісля була панна Кльотильда вже жінкою пана Ромуальда і хоч сумна і блїда, але віруюча в любов мужа, котрого вкінци одержала по тільких пригодах і зворушенях, прибула до власного дому.

Пан Януш не знав о нічім, що так близько него дїялось. Ходив собі спокійно, в черевиках і тілистих камашах по дивані самітної комнати і по тільких лїтах муки і гамору, повернувши від пів року до цїлковитої тишини, навіть не дуже жалував тих гроший, які жінка тратила в Варшаві. Нагле відобрав від неї лист, що доносив єму з гори о утечи дочки. Залив ся сльозами бідний старець на таку сумну вість і навіть не міг докінчити читаня. Аж по годинї сумного роздумуваня над своєю долею, коли лїпше розчитав ся, дізнав ся, що пан Петрушицкий був у Варшаві, що осьвідчав ся другий раз, що она випросила єго за двері; що Кльотильда мусить бути у него, що всї гляданя в містї були марні, так що навіть не можна попасти на слїд, куди могли утечи. Супротив того велїла єму післати до Петрушицкого довідати ся і донести їй, що гадає і що постановить, колиб справдї дочка була у свого любка.

Доси читав пан Януш з стисненим серцем та розважав, що при таких примірах які мала і при такім вихованю, не могло бути инакше. Але якже бідолаха зачудував ся, коли жінка при кінци листу звалила цїлу вину того нещастя на него, на єго слабість, на брак характеру і всякої поваги. „Колиб ти мав хоч каплю мужеской сили, коли би твоя дочка боялась тебе, як дитина повинна бояти ся вітця, що умів ним бути, то певне не сьміла би допустити ся такого проступку і вкрити і себе і мене такою ганьбою. Але ти гадав лише о собі, щоби тебе ніхто не непокоїв, від всього умивав ти руки, на мене звалював всї клопоти, а тепер я нещастна мушу давитись сльозами і соромитись за твою нерадивість“.

Пан Януш не хотїв своїм очам вірити. Але коли по якімсь часї знов ті слова відчитав, пересьвідчив ся, що справдї стоять они в листї жінки. Усьміхнув ся гірко і сказав сам до себе: — Правда, правда, я на то заслужив! — Відтак сховав той важний документ жіночої дипльоматиї і післав до Сломковиць, аби довідати ся, чи є там Кльотильда. Панї Петрушицка дізнавши ся від присланого економа, що матери нема ще в Рудцї, написала до вітця лист щирий, повний покори і жалю, благаючи єго, щоби їй простив і позволив приїхати, щоби могла упасти єму до ніг і перепросити як

лосно не брати участи в комітеті, зложенім з делеґатів українсько-руських і москвофільських львівських товариств, завязанім в цїли відсьвяткованя 50 лїтнього ювилею знесеня паньщини і нашого відродженя, а то з слїдуючої причини: В склад комітету ввійшли люди, котрі не лишень не признають нам права до самостійного розвитку, але котрі працювали і працюють над тим, щоби на Галицькій Руси вщіплювати найгрубший обскурантизм та сервілїзм і котрі не жахають ся найнегіднійших средств там, де ходить о збаламучене публичної опінїї, або о здоптанє того, що носить на собі знамя українсько руське.

Українсько-руська молодїж занадто сьвідома своїх национальних принципів і занадто сильно вірить в будучність свого народу, щоби мала в передодни 50 лїтного ювилею народного відродженя і в хвили, коли ширшаюча з кождим днем сьвідомість народна різько пятнує всяких зрадників народних, лучити ся з тими, для котрих не має иньших слів крім погорди.

Ухвалою сею закладаємо заразом протест в імени всеї сьвідомої українсько-руської молодїжи проти того, щоби ренеґати нашого народу промовляли до нього, яко заступники, та підшивали ся під назву Русинів.

Львів дня 25 мая 1897.

За видїл товариства „Академічна Громада“

Сидор Голубович голова. *Гриць Гарматій.* за писаря.

Хто лиш трохи знає історию розвою австрийских Русинів від 1848 р. аж до нинї; хто обєктивно і безсторонно придивив ся тому, як утворила ся виборча компанїя Романчук-Дідицкий і як безглузда та завистна полїтика амбіций довела наш нарід до крайности і до розбитя его інтелїґенциї на атоми, хто зрозумів, як ту роботу компанїї Романчук-Дідицкий вилискано і в якім напрямі — той мусить признати, що наша молодїж академічна лиш дуже розумно поступила собі, коли відказала ся від участи в тій компанїї і заложила свій протест. Наведене повисше письмо „Академічної Громади“ робить — не знаю, як на кого — але бодай на мене, таке враженє, як коли б его укладала не молодїж, але люди зрілі, досьвідні, що розуміють добре значінє і вагу хвилї, роботу компанїї Романчук-Дідицкий, та були добре сьвідомі важности свого виступленя і свого протесту против роботи тої компанїї. Я длятого можу лиш з радостию закінчити отсю мою статейку словами: Славно, братя молодцї! Добре зробили ви, коли виступили в обороні чести і достоїнства свого народу! Проти вщіплюваня обскурантизму і сервілїзму, против баламученя опінїї публичної, против доптаня того, що носить на собі знамя українсько-руске, против зрадників народних треба нам завсїгди так енерґічно, рішучо і з достоїнством виступати, як то ви отсе зробили.

Кирило Кахникевич.

Новинки.

Львів дня 31-го мая 1897.

— **Іменованя.** Мінїстерство торговлї іменувало почтових практикантів: Лїше Фрайгайтера у Львові, Юл. Глодзиньского в Яслї, Йос. Маєрінґа і Лейзора Ізраельовича у Львові, Ад. Пухалу в Перемишли, Юл. Гляєгаля і Яц. Бенявского у Львові, Теоф Сольского в Вадовицях, Винк. Кулка в Кракові, Мавр. Бардаха в Дукли, Юду Целлера в Бучачи, Ант. Костишина у Львові, Стан. Шиманьского в Яслї, Вяч. Матейка в Кракові, Фр. Сьвенха в Дембици, Март. Зиха в Закопанім, Евг. Баревича, Мар. Лїнгардта, Ів. Гавликовского, Юр. Барoнча і Войт. Гавроньского у Львові, Юр. Феціка в Жовкві, Кар. Фіялу у Львові і Казим. Біґупа в Новім Санчи, а крім того почтових експедиторів: Онуфр. Гудза в Коросні, Фр. Вашка у Львові, і Як. Штайнера в Станиславові асистентами почтовими; а Дирекция почт перенесла Лїшу Фрайгайтера до Бережан, Юл. Глодзиньского і Стан. Шиманьского до Сянока, Лейзора Ізраельовича до Городка, Ад. Пухалу і Фр. Сьвенха до Ряшева, Теоф. Сольского до Освіцима, Юр. Феціка до Тернополя і Фр. Вашка до Бялої — полишаючи прочих новоіменованих в їх дотеперішних місцях службових.

— **Перенесеня.** Дирекция почт і телеґрафів перенесла почтових офіциялів: Петра Пісцьоровского з Бохнї до Львова, Йос. Кантуркевича з Ряшева до Бохнї, Войт Бавдера зі Снятина до Самбора і асистентів почтових Льва Хомицкого з Нового Санча до Львова і Вільг. Брікнера з Городка до Ланьцута.

— **Катастрофа в церкві.** Вчера відбуло ся в катедрі в Пізї (в Италїї) нове відслоненє і виставленє на публичний вид дуже почитаного образу Пр. Діви Мариї. Проґрама торжества була уложена на кілька днів; з усїх сторін зійшло ся множество народу, виповнивши церков по береги. Вскорі по розпочатю торжества, упала горішна воскова сьвічка і запалила заслону на престолї. Хоч огонь зараз загашено — то однако товпа кинула ся до дверий і в глотї задушено сїм осіб, а сїмнайцять тяжко покалїчено. Катедру зараз замкнено і відложено торжество. В містї велике пригнобленє.

— **Повени.** З долиньского повіта пишуть: Дня 27-го мая пополудни навістив село Цїневу страшний хмаролом. В короткім часї візбрав ґірский потік Дуба і за годину залив всї огороди і прибережні поля. В деяких хатах вода стояла по вікна. Шкоди величезні і поки-що не дадуть ся навіть обчислити. Дороги місцями поперериванї, а телеґрафічні стовпи повалені. Великі шкоди потерпіли і доохрестні села: Дуба, Княжівске, Ріпне, Дубшара, Лецівка, Ольхівка, Янівка, Ясеновець і ин. Дня 28 го мая вода опала, але в многих місцях змінила русло ріки. — Повени навістили також богато околиць в Угорщинї. Так на пр. в Араді залила вода в наслїдок хмаролому богато улиць. В Теке Теребеш понищила повінь мости і млини. Шкоди в полях величезні. В Аляд погибли в часї бурі три женщини. Повінь грозить також громадам Бореша і Баранїош.

— **Прогульку до Лисинич (огород Ґрунда)** уряджують в четвер, на Вознесениє, львівскі товариства: „Клюб Русинок“, „Руска Бесїда“ і „Боян“. Кромі продукций мішаного хору „Бояна“ відбудуть ся і танцї при участи музики войскової. — Вступ до огорода 20 кр. від особи. Чистий дохід призначений на товариство „Руслан“. З огляду на забаву і цїль належить надїяти ся, що всї Ру-

---

за той крок, до котрого була примушена так і за всї давнїйші обиди, котрими собі тепер з гіркими сльозами докоряє.

Отець відписав з повагою, що не уважає еї ще достойною своєї присутности і не позваляє їй приїздити до себе, що хоч тїшить ся, що она чує і теперішну свою вину і давнїйші похибки, то однако одна хвиля жалю, хоч без сумнїву щирого, не може змити многих еї давнїйших похибок, котрі вказували на недостачу дитинної любови. Щож до прощеня за таку явну непослушність воли родичів, то одержить его від него аж тодї, коли він пересьвідчить ся на певно, як она буде виповняти обовязки, які на себе так легкодушно приймила. — Лише як взірцева жінка — писав при кінци — вспієш в моїх очах змити провини дочки, випросити собі моє благословеньство і просьбу до Бога, аби дав тобі щастє, на яке ти доси не заслужила. — Мимо тої мнимої суворости і тих слів, що доказували, як горячо він бажав, аби дочка не пішла в слїди матери, післав їй в окремім листї заставний лист на двайцять тисячів, при котрім була заставна картка з тими словами: — Того, що я тут посилаю, не уважай за знак мого прощеня. Хочу лише, щоби ти не була тягаром мужеви і бажаю улекшити тобі виповненє твоїх обовязків. Побачу, як ужиєш того дару і чи справдї бажаєш мого прощеня.

Жінцї доніс пан Януш о тім, що дочка повінчала ся, післав їй лист Кльотильди і відпис свого, нїчого не згадав о дарунку, який їй зробив і додав вкінци, що коли справа так нещасливо скінчила ся і вже нема нїякої причини сидїти в Варшаві, хоче він і вимагає, щоби жінка вернула до дому.

На то відповіла панї Цїшевска мужеви, що з листу дочки бачить лише еї хитрість, яку правду кажучи не знає від кого она взяла. З его листу бачить невиличиму его слабість і брак енергії і она поступила би цїлком инакше, коли була би мужчиною. Що до Каспра, то він учить ся у Варшаві і вступає на практику до уряду, отже з тої причини, щоби пильнувати сина, а ще більше тому, щоби не бути близько такої злої і негідної дочки, не може вернути до дому і не верне.

Пан Януш вичитавши таку відповідь і побачивши, що для него вже нема виходу і потїхи, зґризений також щиро й поступком і долею дочки, занепав на здоровлю і мимо тишини, яку мав в хаті, чув себе незвичайно нещасливим. Кльотильда зворушена до глубини душі листом вітця і его подарунком, почала духом смиряти ся і по правдї старати ся о прощене, котре їй обіцяно з таким достоїньством і розумом. А тимчасом панї Цїшевска, що вже за далеко забрила в житє, до котрого привикла, лишила ся у Варшаві, аби сина пильнувати, що образував ся і практикував. Лишім їх в тім положеню для одних сумнім, для других конечнім, для третих погубнім, а самі вернїм до пори, яку ми для доповненя тої пригоди трохи переступили і до осіб, що й своїм положенєм і характером повинні нас більше займити.

XVI.

Як здоровий і смачний сон есть хвилею скріпленя в фізичнім житю, тим конечним випочинком, котрого потребує тїло, щоби було готове до двиганя нових тягарів, до нової борби з материєю; так в житю душі суть хвилї відпочинку, в котрих втихомирюють ся журби, розширяє ся грудь до свобіднїйшого віддиху, мовкнуть грозячі бурею пристрасти і відкриває ся погідне небо солодких чувств, розвиває ся ясний овид далеких надій, прикрашений лиш золотистими хмарками, що як цьвітисті мрії снують ся в далекій будучности. В таких хвилях душа відпочиває, покріпляє ся до нових борб з житєм і приготовлює ся до тих бурий, які найчастїйше повстають з еї власного нутра.

Житє Марияна було якийсь час тою покріпляючою хвилею, в котрій віджив і набрав нових сил. Він успокоїв ся в двох найголовнїйших річах, що его мучили тодї, коли ми его послїдний раз бачили. Перша річ була та, аби брат справдї не виповнив своєї погрози і не засумовав Нарбута описуючи ему неправдиво цїлу пригоду.

Що до того то Мариян скоро успокоїв ся, висилаючи до старого Литовця лист, в котрім оповів ему подрібно цїлу пригоду, представив тихе і спокійне житє обох женщин і додав, що дуже радує ся з віднайденя своєї ученицї та з того, що старушка так ласкаво его приймила, бо в еї домі буде мати і він сам відпочинок і допоможе талантови Уршулї до дальшого образованя.

Другим ще більшим клопотом, до котрого не сьмів сам перед собою признати ся, було підозрінє, що приятель, котрого так сердечно любив, займив ся красотою Уршулї і як лиш схоче вспіє видерти ему скарб его житя і душу цїлого єствованя на земли. Але коли побачив Гнатка, коли поглянув на то сине, чисте і щире око, коли слїдячи его рухи і враженя умисно розпочинав о нїй розмову, не доглянув нїякого змішаня і відбирав від него дуже прості і природні відповіди. Гнатко як перше так і тепер приходив кождого дня і не обявляв найменшої охоти близше пізнати Уршульки. Мариян спокійно відітхнув і від тепер праця і любов як два божества станули при нїм і вели его попід руки. Віддав ся з дивною енерґією роботї і скоро, майже ґенїяльно кидав на полотно приготовлені від давна гадки та викінчував давні роботи. Коли утомив ся вже безнастанним сидженєм, коли его серце обхопила туга, або коли сумерк відривав его від роботи, біг тодї на Новоміску улицю і там находив привітливий усьміх старушки, сердечний привіт Уршулї, радість на еї лици, коли похвалив еї роботу, цїкавість і сильне занятє, коли о чім говорив або що їй зганив.

Одної недїлї пішли всї троє до Піярів на богослуженє. По службі божій, коли перед бічним престолом відправляла ся послїдна служба і старушка пішла там разом з кількома побожними особами, що ще лишили ся в церкві, завів Мариян перед головний престол. Там були самі і довго любували образом. Мариян робив тихим голосом свої замітки, она слухала его, але здавалось не чула цїлком. В еї лици і поставі видко було, як християнка брала гору над артисткою, як перемагало побожнє

сини львівскі і близькі заміскі поспішать на сесю прогульку. Оповіщень публичних не буде ніяких, так само і осібних запросин не висилає комітет нікому.

ТЕЛЕГРАМИ.

Константинополь 31 мая. Переговори в справі заключеня мира мають розпочати ся вже сими днями. Розем буде доти тревати, доки будуть вести ся переговори.

Париж 31 мая. Вісти о якихсь антидинастичних рухах в Атинах суть безосновні.

Кандия 31 мая. Повстанці відтяли місто від води. Роз'ярена товпа підпалила якийсь маґазин обливши его нафтою.

Переписка зі всіми і для всіх.

А. Рож. у Львові: Гадки порушені у Вашім письмі суть дуже добрі, лиш не дадуть ся в той спосіб перевести, як то Ви предкладаете. Насамперед ми не маємо права розпоряджати ся ґазетою, бо то не наша власність, а відтак і всякий видаток, хоч би й найменший, мусить бути, як то самі зрозумієте, з гори вже призволений і прелімінований. То, що Ви предкладаєте, можна би зробити хиба лиш на власний кошт. Видаток, що правда, не великий; по нашій думці важнїйший сам захід: треба би комусь о тім памятати і зробити. Постарати ся о то не маємо иншого способу, як хиба самим то зробити. А відтак ще й друга річ: Ви, що правда, подаєте кілька адрес до Бразилії; але питане, чи ті люди схотять відбирати часопись, тим більше, що они, здаєсь, і не знають о Вашім проєкті. Инше діло, коли би хтось з бразилійских кольоністів сам відніс ся до нас і зажадав того. А всеж таки о сїй справі далось би дещо поговорити; длятого просимо: або будьте ласкаві і зайдіть до нас до редакциї, або подайте бодай свою докладну адресу. — **Академік у Львові:** 1) Протест молодежи проти сьвяткованя памятки разом з тими, котрі старали ся і стараються всїлякими способами убити духово наш нарід, був зовсїм на місци. — 2) Инше діло, чи треба, чи належить обходити ювилей знесеня панщини; се вже річ погляду. Ми вже перед кількома роками зазначили в сїй справі свій погляд, але здає ся, що стоїмо з ним зовсїм особняком. Ми виходимо з такої точки погляду: Бувають відносини, як в житю поодиноких людий так і цїлих народів, котрі згадувати не лиш не конче мило, але й непорадно, бо замість, щоби згадка мала піднести одушевити, то она лиш відбере духа, пригнобить. Возьмім такий примір: Бути чиїмсь слугою, льокаєм, кухарем і т. п., певно не єсть нічим понижаючим; а всеж-таки сих людий уважаємо за щось низшого гіршого. Чому-ж так? Чи по справедливости? І так, і нї. В теориї кажемо, що нї, бо праця не ганьбить нікого, нікого не понижає; поділ праці мусить бути і остаточно всї люди суть одні від других зависимі. Ба, коби то відносини людий до себе основували ся лиш на самім поділї праці! Практика в цїлім сьвітї і від найдавнїйших часів показує, що так не єсть. Складає ся ще богато инших причин і обставини на то, що один чоловік стаєсь зависимим від другого, що один чує ся низшим і буває за такого уважаним. Житє робить чоловіка зависимим і независимим, низшим і висшим, отже не було би в тім нїчого анї злого анї поганого; але й індивідуальність чоловіка, значить ся, сама его особа, грає при тім також важну ролю, значить ся: не лиш само житє, але й особиста вдача робить чоловіка зависимима бо независимим, висшим або низшим. Звідси походить, що тїшимо ся і величаємо ся висшостию і независимостию, а встидаємо ся низшости і зависимости. Длятого і зовсїм природно, що поодинокі люди або величають ся своїм походженем, або встидають ся его. Ту ріжницю в походженю вирівнує індивідуальність чоловіка, его особиста вдача; она то каже і дає право до того, чи хтось може величати ся своїм походженем, або не потребує встидати ся его. Для людий, що вибивають ся з низших становищ на висші, із зависимости до независимости, єсть положене труднїйше, бо они мусять своєю особистою вдачею все то покрити, що давнїйше робило їх зависимими і низшими. Коли хтось, що з низького походженя видобув ся на висше становище, таїть ся з своїм походженем, то річ ся зовсїм природна, скоро він ще своєю особистою вдачею не може того покрити. Жадати від него, щоби він конче перед цїлим сьвітом до того признавав ся, значило би змушувати его, щоби він нїколи не старав ся виробляти в собі понятя і чувства не зависимости і висшости. Подумайте лиш, чи було би то оправданим і справедливим жадати від синів і внуків, щоби они обходили памятку того, що їх батьки і діди були чиїмись слугами? Чи то бувби спосіб, щоби в тих синах і внуках виробити чувство і понятє, що они вже не тими, які були їх батьки і діди? що они вже стали независимими і висшими? Ми противного погляду; ми гадаємо, що таке жадане значилоби казати комусь: не забувай, що ти рабом з рабів! Не хочемо тим сказати що треба встидати ся свого походженя. Борони Боже! Хто встидає ся свого походженя, дає тим лиш доказ, що не дійшов ще до справдешної висшости, а лиш штучно, поверховно старає ся ві собі надати; він такий самий як і той, що не маючи особистої висшости відкликує ся на своїх предків і ними заступає ся. Отсе й причина, задля котрої ми противні всякому сьвяткованю панщини. Сьвятковане то не підносить народу; оно каже лиш єму незабувати, що він вийшов з тих, котрі були рабами, а тим не дає єму почути ся вповні народом вільним і свобідним, не допускає его до справдешної висшости национальної, бо каже не забувати на чужу висшість. — Чи хтось на наш погляд годить ся, се инше діло; про се нам байдуже. Хто добре річ роздумає, той може й згодить ся. — 3) Про моду годі нам широко розписувати ся. Ви нас хибно зрозуміли, длятого наведу лиш кілька примірів: Ідете улицею і видите панича в цилїндрі найновшого фасону в рукавичках і з паличкою в руці. Чи длятого вже скажете, що то чоловік інтелїґентний? Або панї, в моднім капелюсї, в довгій сукни з рукавами як дуди, котрою горне болото на улици — чи то зараз мусить бути особа інтелїґентна? Ви того певно не скажете від разу, бо й годї. Але найнизші верстви суспільности беруть цилїндер та довгу сукню за характеристику інтелїґенциї і такими строями стараються ся і собі єї надати. — **Ф. К. в Д.:** На нїякім документї, при нїякій чинности, чи то при купнї і міньбі, чи при чім небудь, не можна нїкого без его відомости і згоди і в его неприсутности підписувати за сьвідка. Який же би то був сьвідок і що міг би він посьвідчити? Сьвідком єсть преці той, хто на власні очи щось видів, на власні уха щось чув і на случай потреби міг би то потвердити під присягою. Підпис сьвідка єсть лиш тогди важний, коли власноручний, або коли покладений в его присутности і за его згодою. При виготовленю якогось правного документу, якоїсь грамоти у нотаря треба сьвідка привести з собою і сам нотар не допустив би до того, щоби когось підписувано за сьвідка, котрого би при тім не було і котрий би о тім не знав нічого. Коли на якімсь документї хочете конче мати підпис тої а не иншої особи, то нема иншої ради лиш треба єї о то просити; підписувати когось без его відомости і волї не можна. — **П. Г. в Стоян.:** Фабрики годинників суть і у Відни та в Карльштайн в Долїшній Австриї, а найславнїйші в Женеві в Швайцариї і Глясгітте в Саксониї. Єсть богато таких фабрик, котрі не виробляють цїлих годинників лиш поодинокі їх части, колїсцята, пружини і т. д. Фабрики ті не продають годинників подрібно поодинокими штуками, лиш в більшій скількости годинникарям і длятого не подаємо Вам нїякої фірми; ви преці не годинникар і не замовите собі зараз 100, 200 штук. Коли хочете купити годинник, то мусите удати ся до якогось годинникаря.

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора **Кирила Кахникевича**, а не присилати анї марок анї карт кореспонденцийних до відповіди).

За редакцию відповідає: Адам [illegible]

чувство цїкавість і замилуване до штуки. Тодї дві чисті сльози покотили ся по єї лици, колїна мимохіть угнулись і Мариян, що то замітив, зрозумів єї і зігнув колїно при ній. Взяв єї руку, котрої єму не боронила і так обоє клячали хвильку мовчки. Коли Уршуля виймила свою руку з его долонї і встала, спитав Мариян тихо:

— Панно Уршулю, хто і коли уклякне так з вами?

— Той знає о тім, що зробив страсть триюмфом — відповіла поглянувши ще раз на образ розпятого Христа.

Мариян порозумів в тій хвили лише половину тих слів, але ошоломлений тою торжественною хвилею і зворушенем, обіцяв собі в души, що то буде він, хочби до тої побіди мав дійти по довгій муцї і по піднесеню тяжкого хреста.

Так минуло кілька тижднів. В тім часї оглянули всї церкви і кілька приватних збірок образів. Та пора була така щаслива для нашого героя, що навіть дрібні прикрости, які переносив, переміняли ся для него у велику радість.

Одного разу, коли вертали обоє від Суходольского, де оглядали образ битви під Ґрінвальдом, почули на улици, як якийсь переходжий сказав до другого:

— Ади, горбій поганий, яку він хорошу жінку має! Бідна жінка, де она мала очи; котрий же сьвященик відважив ся повінчати чорта з ангелом?

Тодї рука і серце Марияна почали дрожати. То видко почула Уршуля, бо завернула в бічну уличку і коли були самі, положила другу руку на его руці і глядячи єму в очи, сказала:

— Які то дивні люди! Бачать вас лише так як ви є; а коли би вас знали так, як я і гляділи на вас моїм оком, то як же би соромили ся тих своїх нечемних і поганих слів.

Кількож вдячности почув Мариян для тих неотесаних людий, що своїми замітками викликали з єї уст такі чарівні для него слова. Він нічого не відповів, але щастє розляло ся по его лици і виявило ся в его очах так виразно, що Уршуля сердечно утїшила ся, що то не зробило єму прикрости. По хвили Мариян оживив ся і вернув до давнїйшої розмови з тим огнем і занятєм, яке все в нїй проявляло ся, коли говорив о річах для него цїкавих.

Коли так затоплені в розмові сиділи на лавочці в огородї, опинила ся нараз на рамени Марияна якась тяжка рука і відозвав ся сильний, трохи охриплий голос:

— Як ся маєш, горбію!

Наш герой задрожав, бо дізнав такого чувства немов би его хто викинув з раю; Уршуля відсунула ся від него, а перед ними стояв пан Анзельм з трохи перекривленою шапкою, румяний і трохи розвеселений.

Година між третою а четвертою в огородї Саскім, то година великих панів і пенсионїстів. Перші з них, маючи дома знаменитого кухаря, або запрошені де на величавий обід, ходять з задертою до гори головою, по двох або по трех головною улицею і розмавляючи голосно по французски о тім, що діє ся в Парижи глядають апетиту, що ховає ся перед ними там, де нема нї доброго кухтря, нї нїяких запросин. Другі попоївши свій обідець — між дванайцятою а першою, та подрімавши трохи в хатї, виходять відтак також в тій порі до огороду Саского, збирають ся малими купками, сідають рядом де на якій подальшій лавочці і сьміють ся з ріжних веселих оповідань, які вже молодших не розбавлять, пригадують собі ріжні сьмішні пригоди з житя своїх настоятелїв і товаришів, що вже давно в гробі лежать та сидячи так до вечера, глядають холоду, сьвіжого воздуха і довгого житя.

В однім з таких товариств сидїв пан Анзельм і забавляв своєю веселою і дотепною бесїдою вислужених старців. Відтак запрошений одним знакомим, що часто жалував ся на жолудок і любив заглянути з тої причини до шиночку, пішов з ним радо до огородової цукорнї і там випив кілька чарок гіркої. Вертаючи до свого товариства побачив Марияна, що був такий занятий розмовою, що не чув навіть, як пан Анзельм підійшов до него і станув перед ним.

(Дальше буде)

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.